วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.93

Guidelines for Proactive Activity Development to Prevent Children and Youth from Entering into Criminal Acts: Juvenile and Family Court in Samut Sakhon

แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกเพื่อการป้องกันการเข้าสู่กระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน: ศาลเยาวชนและครอบครัวในจังหวัดสมุทรสาคร

Pornchai Subtaweevasin[1] , Korn Kangsadanporn[2*]

พรชัย ทรัพย์ทวีวศิน[1], กรณ์ กังสดารพร[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Pornchai Subtaweevasin**
พรชัย ทรัพย์ทวีวศิน
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: thaipyramid2956@hotmail.com

2. **Korn Kangsadanporn***
กรณ์ กังสดารพร*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร; กิจกรรมเชิงรุก; การป้องกันการเข้าสู่การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน; วัยรุ่นติดปีก

Keywords:
Juvenile and Family Court; Proactive Activity; Crime Prevention of Juvenile and Youth; Winged Teen Activity

ABSTRACT

This research aims to study the proactive activities and present the guidelines for proactive activity development of the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province. This is qualitative research that collected the data through in-depth interviews and focus groups from key informants included the former Chief Justice of the Juvenile and Family Court, judges, civil servants and psychologists, and associate judges. The results of the study found that the proactive activities of the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province arose from the integrated participatory project between the Juvenile and Family Court, the Associate Justice Affairs, and schools in the area, namely the Winged Teen Activity. This was an activity that focused on preventing youth from committing criminal acts through a learning process, which emphasized learners' participation and interaction with learning activities through various forms of practice. It also shows that the Winged Teen Activity effectively enhanced children and youth by (1) inspiring children and youth with various good role models; (2) child development in every dimension; (3) the use of modern media tools and technology; (4) the real problem investigation; (5) site survey for wrongdoing awareness; (6) organizing the proactive family relations activities; (7) creating activities within the court area; (8) expanding the network of proactive cooperation; and (9) increasing the activity time, reducing lectures, and focusing more on the participation. While the effective development guidelines for the proactive

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 13/01/2025
Accepted: 14/02/2025
Available online: 26/03/2025

How to Cite:
Subtaweevasin, P. & Kangsadanporn, K. (2025) Guidelines for Proactive Activity Development to Prevent Children and Youth from Entering into Criminal Acts: Juvenile and Family Court in Samut Sakhon. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 218-234.

activity of the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province included the expansion of (1) partnerships and networks; (2) activities to family institutions; (3) educational institutions; and (4) activities with communities. The suggestion from this study was to have the Associate Judges' business organize more proactive activities for the benefit of children, youth and society. In addition, the other Provincial Juvenile and Family Courts should do more research on effective proactive activities, and disseminate, and exchange knowledge together in crime prevention committed by children and youth.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมเชิงรุก และนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษา ข้าราชการและนักจิตวิทยา และผู้พิพากษาสมทบ ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ที่เกิดจากโครงการเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกับกิจการผู้พิพากษาสมทบและโรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ กิจกรรมวัยรุ่นติดปีก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าสู่การกระทำความผิดทางอาญา ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ และผลการศึกษาพบว่าการพัฒนากิจกรรมวัยรุ่นติดปีกให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) สร้างแรงบันดาลใจจากตัวแบบความดีที่หลากหลาย 2) การพัฒนาเด็กรอบด้าน 3) การใช้เครื่องมือสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 4) การสำรวจปัญหาที่แท้จริง 5) การลงพื้นที่เพื่อให้ตระหนักถึงผลการกระทำผิด 6) การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์เชิงรุก 7) การสร้างกิจกรรมภายในพื้นที่ศาล 8) การขยายเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก 9) การเพิ่มเวลากิจกรรม ลดการบรรยาย เน้นการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ในขณะที่แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครสู่ความมีประสิทธิผล ได้แก่ 1) ขยายพันธมิตรและเครือข่าย 2) ขยายกิจกรรมสู่สถาบันครอบครัว 3) ขยายตัวสู่สถาบันการศึกษา 4) ขยายลงมาสู่ชุมชน โดยมีข้อเสนอเสนอแนะในการศึกษา คือ ให้กิจการผู้พิพากษาสมทบจัดกิจกรรมเชิงรุกเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์กับเด็ก เยาวชนและสังคม รวมทั้งให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ๆ ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงรุกที่มีประสิทธิผล และเผยแพร่แลกเปลี่ยนกัน เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกัน

บทนำ

ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่การกระทำผิดทางอาญาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิตและร่างกาย เพศ ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งการกระทำความผิดต่าง ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อประเมินหาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวณการยุติธรรมพบว่า มีปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยที่เกิดจากพันธุกรรม

ภาวะทางจิตใจหรืออารมณ์บกพร่อง ความอ่อนด้อยสติปัญญาหรือประสบการณ์ และระดับการศึกษา (อรอุมา วชิรประดิษฐพร, 2555) ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นหน่วยงานให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยึดหลักความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนรักษาสถาบันครอบครัวให้ดำรงในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, 2555)

ปรัชญาของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ การทำให้เด็กเยาวชนเข้าใจความหมายของความเป็นมนุษย์และมุ่งเน้นทำให้เด็กหรือเยาวชนได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ชีวิต ดังนั้น การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีเจตนารมณ์ 4 ประการสำคัญ ประการแรก เพื่อสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ประการที่สอง เพื่ออำนวยความยุติธรรมในการกำหนดโทษโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งมิได้คำนึงเฉพาะการกระทำความผิดที่เด็กและเยาวชนได้กระทำเท่านั้นแต่จะมุ่งหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาวิธีการกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสม ประการที่สาม เพื่อนำวิธีการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล การพิจารณาพิพากษาคดีของเยาวชนและครอบครัวจะนำสาเหตุแห่งการกระทำผิด รวมถึงข้อเท็จจริงซึ่งแวดล้อมกับตัวเด็กและเยาวชนมาพิจารณาประกอบกัน จากนั้นจึงมีคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมในสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เน้นไปที่การฝึกอบรมมากกว่าการลงโทษ นอกจากนี้วิธีการที่ศาลสั่งยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ในภายหลังขึ้นอยู่กับว่าพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้กระทำผิด โดยไม่ต้องส่งฟ้องเป็นคดีใหม่ อย่างไรก็ตามกรณีที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำผิดหลายคน เช่น ร่วมกันลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ เมื่อศาลได้พิจารณาข้อเท็จจริงผู้กระทำผิดเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลศาลอาจสั่งให้ใช้วิธีการที่แตกต่างกันในการลงโทษผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล และ ประการสุดท้าย เพื่อธำรงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวสืบเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก เช่น บิดามารดาแยกกันอยู่ มีครอบครัวใหม่ หรือบิดามารดาทะเลาะทุบตีกันบ่อย ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัว จึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองสถานภาพการสมรส เพราะถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่สุดของเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลมีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยปัญหาภายในครอบครัว เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานภาพสมรสหรืออำนวยการหย่าร้างให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นธรรม เสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนในครอบครัวเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจเชิงรับ ที่มุ่งแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน รวมถึงครอบครัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้กลับตนเป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ แต่ในขณะเดียวกัน ศาลเยาวชนและครอบครัวก็มิได้ละเลยภารกิจเชิงรุก หรือภารกิจเชิงป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้ก้าวเข้าสู่การกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวกับภารกิจเชิงรุกในปัจจุบัน ขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้น เช่นกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายแก่สถาบันศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด

ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ก็มิได้ละเลยการจัดกิจกรรมเชิงรุก โดยที่ผ่านมาศาลเยาวชนและครอบครัวได้ขับเคลื่อนโครงการกิจกรรมเชิงรุกในรูปแบบการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างข้าราชการ

ตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ตุลาการ ซึ่งได้แก่คณะผู้พิพากษาสมทบ โดยกิจกรรมเชิงรุกที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี คือกิจกรรม “วัยรุ่นติดปีก”

กิจกรรม “วัยรุ่นติดปีก” เป็นกิจกรรมที่ถูกออกแบบโดยคณะผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และได้มีคำสั่งให้ดำเนินการในรูปแบบเชิงบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์คือการเข้าไปให้ความรู้ด้านกฎหมายและปลูกฝังจิตสำนึกดีให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่าง ๆ ผ่านรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งแต่ละครั้งก็จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กนักเรียนและสถานศึกษานั้น ๆ ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม “วัยรุ่นติดปีก” มาโดยตลอด และมีความสนใจในการจัดกิจกรรมเชิงป้องกัน เนื่องจากเล็งเห็นว่า “การป้องกันย่อมดีกว่าการที่ต้องแก้ไข” และเล็งเห็นว่าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีศักยภาพที่จะสร้างกิจกรรมเชิงรุกหรือเชิงป้องกันได้มากกว่านี้ เนื่องจากมีคณะผู้พิพากษาสมทบที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีและมีความพร้อมทุกด้าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์รองประธานผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

“กิจกรรมเชิงรุกในส่วนที่คณะผู้พิพากษาสมทบเราเป็นผู้ริเริ่ม ที่ผ่านมาก็มีโครงการเดียวคือวัยรุ่นติดปีก ทำมาหลายปีแล้ว หนึ่งปีก็จะมีสองครั้ง ก็จะได้ปีละสองโรงเรียน ซึ่งผมเห็นว่าน้อยเกินไป ไม่ใช่ผมคนเดียวนะที่ประชุมผู้พิพากษาสมทบเราก็อยากให้มีกิจกรรมเชิงรุกเพิ่ม พวกเราทุกคนอาสาเข้ามาทำงานที่นี่ ก็เพราะเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต อะไรที่เราทำได้ พวกเราก็อยากทำ ไม่ว่าจะเป็นเชิงรุกหรือเชิงรับ คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเรามีความพร้อมทุกด้าน ทั้งกำลังทรัพย์และสติปัญญา รวมถึงความสามัคคีและมีจิตใจที่มุ่งมั่นขันอาสาเข้ามาทำงานตรงนี้ แต่ที่กิจกรรมเชิงรุกเรามีน้อยก็เพราะว่าเรามุ่งเน้นกิจกรรมเชิงรับซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักของศาลฯ ก็คงต้องฝากให้ผู้เกี่ยวข้องเชิงนโยบายของศาลเยาวชนและครอบครัว มอบนโยบายเน้นกิจกรรมเชิงรุกให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัดให้มากขึ้น ผมคิดว่าเด็กและเยาวชนที่ตระหนักรู้ในการทำดีรวมถึงสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งจะทำให้การทำงานเชิงรับของพวกเราน้อยลงในที่สุด”

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำผิด จึงเป็นภารกิจสำคัญของศาลเยาวชนและครอบครัว รวมถึงพบว่าคณะผู้พิพากษาสมทบของศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้อำนาจศาลร่วมกับผู้พิพากษาในการเป็นองค์คณะร่วมพิจารณาคดีอาญา รวมถึงคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา อบรม ป้องกัน เยียวยา บำบัด แก้ไข สงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเชิงรุก เพื่อป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และเชิงรับซึ่งเป็นกิจกรรมการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมิให้กระทำผิดซ้ำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้พิพากษาสมทบ จำเป็นต้องมีศรัทธา ความเชื่อ ฉันทะ วินัย และจริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงตนปฏิบัติและปฏิบัติอย่างมีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างการยอมรับและศรัทธาให้บังเกิดแก่คู่ความ เด็กและเยาวชนตลอดจนครอบครัวในทุกด้าน (อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, 2560) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจปัจจัยเชิงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมากกว่าการป้องกันและลดการกระทำความผิด ในฐานะที่ผู้ศึกษาปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร จึงพบเห็นสภาพปัญหาในการจัด

กิจกรรมและสนใจศึกษากิจกรรมเชิงรุกเพื่อป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อันเป็นภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง โดยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกเพื่อป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนให้แก่ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาครและลดการกระทำความผิดอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

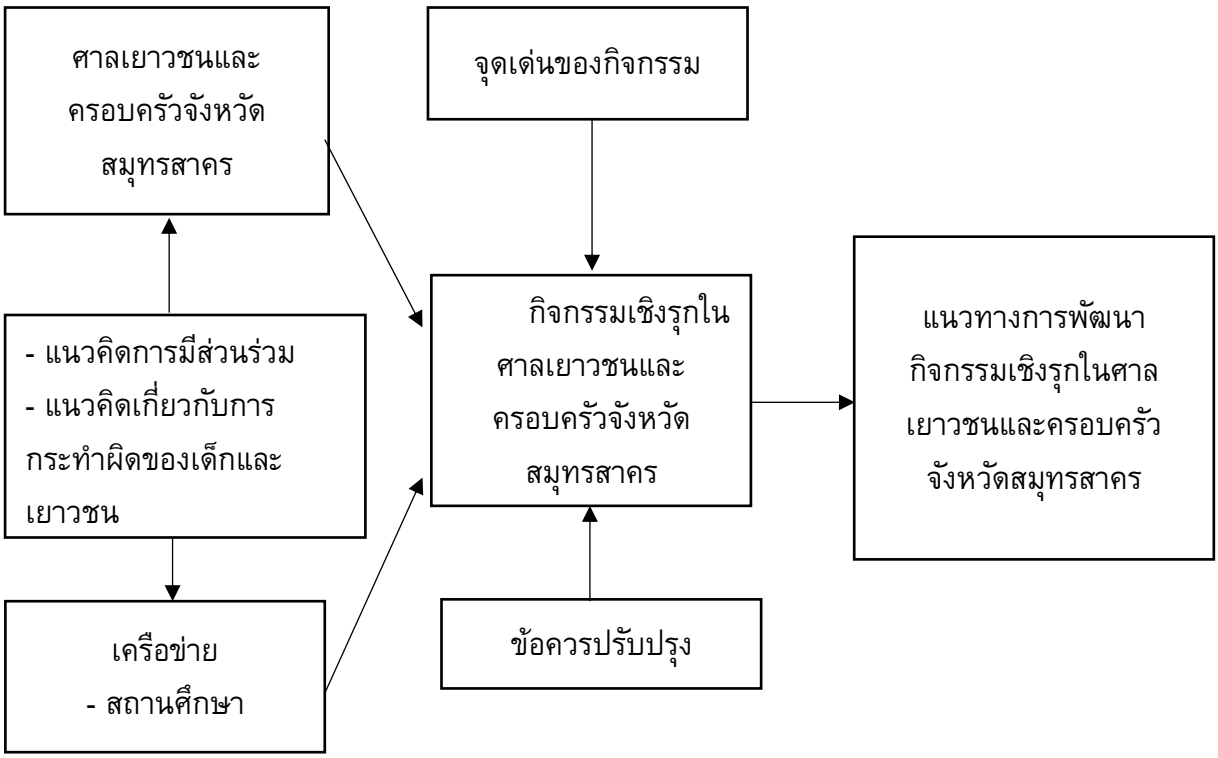

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 1 คน ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 1 คน ข้าราชการและนักจิตวิทยา จำนวน 2 คน และผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 9 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษาพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกอยู่สองลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม และกิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ

1.1 กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม ในส่วนนี้จะเป็นกิจกรรมเชิงรุกที่ศาลยุติธรรมวางแผนและกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศจัดทำเป็นโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเผยแพร่ความรู้และกฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โครงการวันเด็ก โครงการตอบปัญหากฎหมายในวันรพี เป็นต้น ซึ่งโครงการต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการจัดสรรงบประมาณมาจากส่วนกลาง และการดำเนินการจะเป็นการดำเนินการโดยสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเป็นหลัก โดยจะมีคณะผู้พิพากษาสมทบเข้าไปมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน

1.2 กิจกรรมเชิงรุกเกิดที่จากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ ได้แก่ โครงการวัยรุ่นติดปีก ซึ่งโครงการนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครโดยความริเริ่มของกิจการผู้พิพากษาสมทบและได้รับการสนับสนุนจากท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลฯ ได้จัดขึ้นมาโดยเริ่มครั้งแรกในปีงบประมาณ พ.ศ.2562 และจัดต่อเนื่องมาทุกปี โดยจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง โดยใช้งบประมาณจากกองทุนผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยผลการศึกษาพบว่า จุดเด่นของโครงการวัยรุ่นติดปีก มีดังนี้

จุดเด่นของโครงการวัยรุ่นติดปีก มี 4 ด้านได้แก่

ด้านแรก คือ ด้านประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อเด็ก กล่าวคือ เด็กที่เข้าโครงการจะได้เรียนรู้และรับทราบถึงข้อกฎหมายและผลกระทบต่อตนเองและผู้เกี่ยวข้องรวมถึงผลกระทบต่อสังคมจากการกระทำความผิด

ด้านที่สอง คือ ด้านประสิทธิภาพการทำงานเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม โครงการนี้เป็นโครงการเชิงรุกที่อยู่ในแผนงานประจำปีของกิจการผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งในทุกครั้งจะมีการเปลี่ยนสถานที่ (โรงเรียน) เพื่อให้เกิดการกระจายไปทั่วจังหวัด โดยเป็นการทำงานร่วมกันเชิงบูรณาการระหว่างผู้พิพากษาและข้าราชการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวร่วมอำนวยการและประสานงาน โดยการทำงานเชิงบูรณาการจะมีขั้นตอนตามแผนภาพที่ 2

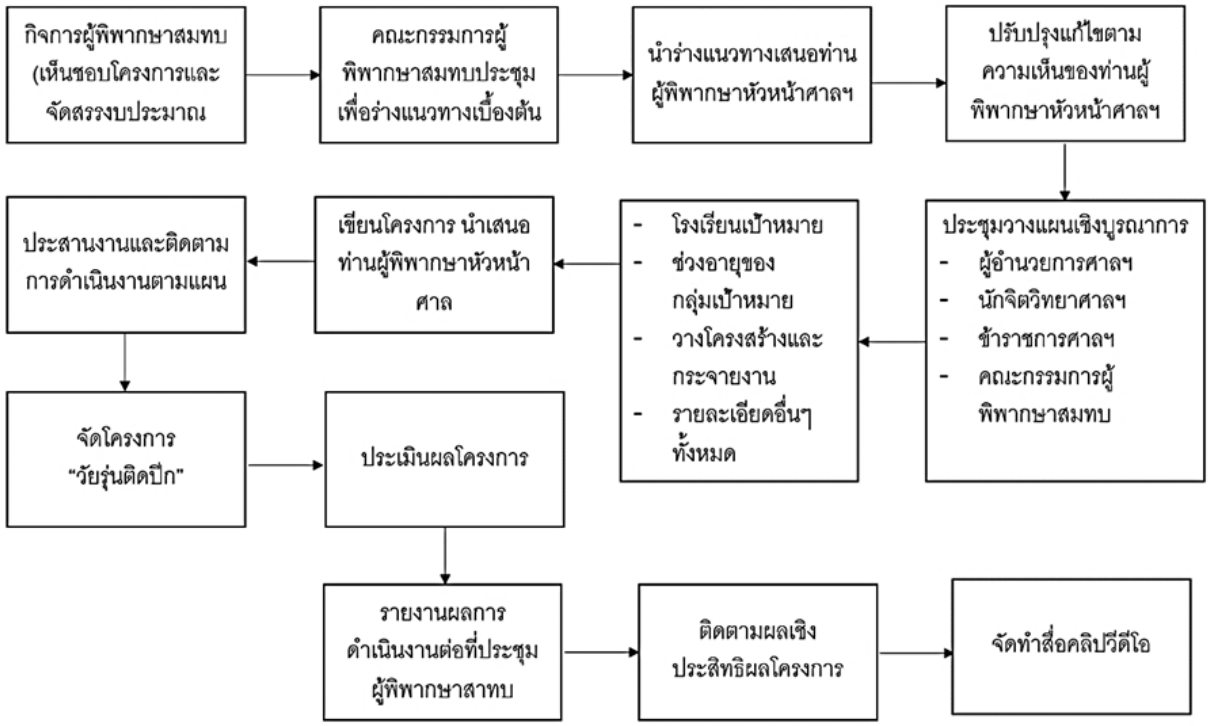

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนและกระบวนการโครงการ “วัยรุ่นติดปีก”

ด้านที่สาม คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ เด็กที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับความรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในเชิงปลูกฝังจิตสำนึก ผ่านการปฏิบัติจริง โดยกระบวนการเรียนรู้จะมีลักษณะเป็น Active Learning ด้วยการขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งประกอบด้วย บทบาทสมมติเกี่ยวกับการกระทำความผิดในด้านต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด, ลักทรัพย์, เพศ, พ.ร.บ.จราจร หรือ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ โดยให้โรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกให้สอดคล้องกับการกระทำความผิดของเด็กในแต่ละโรงเรียน โดยจะเป็นเด็กที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมต้น

และด้านสุดท้าย คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็ก กล่าวคือ เด็กที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับแรงบันดาลใจจากเพื่อนที่ได้รับรางวัลจากการประพฤติดี มีจิตสาธารณะ ซึ่งจะเป็นพลังส่งเสริมการทำดีให้กับเด็ก

2. ข้อควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะโครงการวัยรุ่นติดปีก จากผลการสัมภาษณ์ ได้รับข้อควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะต่อการจัดโครงการวัยรุ่นติดปีก ดังนี้

2.1 ด้านนโยบาย โครงการบางโครงการที่เคยทำมาจากผู้บริหารท่านก่อนก่อนเมื่อเปลี่ยนผู้บริหารโครงการนั้นอาจไม่ได้รับการสานต่อ หรือไม่ได้รับการอนุญาตจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ทำให้กิจกรรมไม่ได้ถูกดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านกลุ่มเป้าหมาย พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่ศาลฯ กำหนดไปให้กับโรงเรียน บางครั้งโรงเรียนไม่สามารถจัดเด็กให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้ เช่นเป้าประสงค์คือต้องการให้ความรู้กับเด็กกลุ่มเสี่ยง แต่บางโรงเรียนก็ไม่สามารถเลือกเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยงเข้ามาร่วมโครงการได้ ทำให้บางครั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะไม่ต้องตามเป้าประสงค์ของโครงการ

2.3 ด้านการประเมินผล ยังขาดการประเมินผลการทำงานจากผู้ร่วมงานและทีมทำงาน รวมถึงในกระบวนการประเมินผลเด็ก ควรทำในเชิงคุณภาพและหลากหลายและมีการติดตามหลังโครงการที่เป็นรูปธรรม

2.4 ด้านรูปแบบและกระบวนการ บางครั้งเด็กที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนมากเกินไป ทำให้การกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร รวมถึงการบรรยายที่ไม่ควรเน้นการบรรยายเชิงวิชาการ แต่เน้นการบรรยายแบบมีส่วนร่วม และมีความน่าสนใจ

2.5 ด้านงบประมาณ การใช้งบประมาณทุกครั้งที่จัดโครงการ จะใช้เกินงบประมาณที่ตั้งไว้ในแผน ซึ่งส่วนที่เกินจะได้รับการสนับสนุนจากผู้พิพากษาสมทบ จึงมีข้อเสนอว่าควรจัดโครงการโดยใช้งบประมาณตามแผน ไม่ให้เกินงบประมาณ หรือวางแผนงบประมาณใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมวัยรุ่นติดปีก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเรื่องแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่า มีแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 สร้างแรงบันดาลใจจากตัวแบบความดีที่หลากหลาย นอกจากกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ควรเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กนักเรียนด้วยการชักชวนตัวแบบที่เด็กสนใจหรือเป็นแบบอย่างที่ดีมาถ่ายทอดทัศนคติและประสบการณ์ของส่วนตนให้กับเด็ก เช่นทหาร ตำรวจ ไลฟ์โค้ช หรือดารา ซึ่งจะสามารถสร้างความรู้สึกที่ดี แนวความคิดที่ดี ทัศนคติที่ดีให้กับเด็กได้

3.2 พัฒนาเด็กรอบด้าน การบรรยายให้ความรู้กับเด็ก อาจจะไม่จำเป็นต้องบรรยายเรื่องวิชาการหรือกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจเสริมสร้างแนวคิดในการในการพัฒนาตนเอง พัฒนาจริยธรรมการใช้ชีวิต ความสามารถทางด้านกีฬา หรืออาชีพ เพื่อเป็นวัคซีนในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในทางความคิด

3.3 การใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ กิจกรรมควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความสนใจของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน โดยอาจนำแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น TikTok, Instagram, Facebook หรือ YouTube มาเป็นสื่อในการทำกิจกรรม การเล่นเกมส์ที่เด็กหรือเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย จับต้องได้ สนุกสนาน ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้เปลี่ยนอิริยาบถในระหว่างการบรรยาย อาจจะสามารถดึงดูดความสนใจ ทำให้เด็กหรือเยาวชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำสาระหรือเกร็ดความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน”

3.4 สำรวจปัญหาที่แท้จริง การจัดกิจกรรมเชิงรุกควรเริ่มจากบริบทรอบตัวเด็กที่อาจส่งผลต่อการกระทำความผิด เช่นโรงเรียนมีปัญหาด้านยาเสพติด อาจพุ่งไปที่การแก้ปัญหายาเสพติดเพียงอย่างเดียว เพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้ได้ตรงกับปัญหาที่ตนเองกำลังพบเจอ อีกทั้งยังควรมีการดำเนินการร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการช่วยกันพัฒนาและป้องกันปัญหาการกระทำผิดในปัญหาดังกล่าว

3.5 การสร้างความตระหนักรู้ถึงผลของการกระทำผิด ในบางครั้งการเรียนรู้ควรจัดพาเด็กกลุ่มเสี่ยงไปดูบรรยากาศของผลการกระทำความผิดที่เป็นสถานที่จริงอย่างเช่น ศาลเยาวชนฯ ศูนย์ฝึกหรือสถานพินิจ ซึ่งจะทำให้เด็กได้เห็นภาพและตระหนักได้ว่าการกระทำผิดจะส่งผลต่อเขาอย่างไร

3.6 ครอบครัวสัมพันธ์เชิงรุก ครอบครัวเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และเป็นผู้ดูแลเด็กที่สำคัญที่สุดในสังคม ดังนั้นการขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมพร้อมกับเด็ก นอกจากจะเป็นการสร้างเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ยังเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้กับครอบครัวได้ร่วมกันป้องกันการเข้าสู่การกระทำความผิดของเด็กได้

3.7 กิจกรรมภายในพื้นที่ศาล การจัดกิจกรรมที่ออกไปตามโรงเรียน เราก็จะได้ 1 โรงเรียนต่อ 1 โครงการ แต่หากเป็นไปได้ การจัดกิจกรรมขึ้นที่ศาลเยาวชนฯ และขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนให้ส่งเด็กกลุ่มเสี่ยงในปัญหาเดียวกันมารับความรู้ที่ศาลฯ จะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงและกระจายได้มากขึ้น

3.8 ขยายเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก การจัดกิจกรรมเชิงรุก หากมีการประสานเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมภายใน เช่น ขอความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐหรือเอกชน หรือภาคประชาสังคม เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการกระทำความผิดต่าง ๆ หรือแม้แต่การประสานเครือข่ายในชุมชน เพื่อเข้าไปให้ความรู้กับเด็กและครอบครัวที่อยู่ในชุมชน จะทำให้ขยายเครือข่ายและผู้รับประโยชน์มากขึ้น

3.9 เพิ่มเวลา ลดบรรยาย เน้นการมีส่วนร่วม กิจกรรมโดยปกติจะจัดแค่ครึ่งวัน คือ 9.00 - 12.00 น. ซึ่งในสามชั่วโมง จะมีกิจกรรมที่อัดแน่นทั้งส่วนของพิธีการ ส่วนการบรรยาย และส่วนกิจกรรม

ซึ่งหากจะให้เกิดประสิทธิภาพได้จริง ควรเพิ่มเวลาการจัดทำโครงการ จากครึ่งวันเป็นหนึ่งวัน และจัดกิจกรรมเสริมตามคำแนะนำของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่การกระทำความผิด

4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

4.1 ขยายพันธมิตรและเครือข่าย ผลการศึกษาพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงสำหรับพันธมิตรและเครือข่ายเชิงรุก ขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมกันในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะจัดทำขึ้น ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ

4.2 ขยายกิจกรรมสู่สถาบันครอบครัว ซึ่งหมายถึง การสร้างกิจกรรมให้ความรู้กับสถาบันครอบครัวในเชิงรุก โดยอาจขอความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเด็กและผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนที่หรือที่ศาลจัดขึ้น

4.3 ขยายตัวสู่สถาบันการศึกษา ศาลเยาวชนและครอบครัว ควรมุ่งขยายเครือข่ายเข้าไปในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับมัธยม ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อไปจัดกิจกรรมเชิงรุกให้กับโรงเรียน หรือไปให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือการกระทำความผิดในรูปแบบของการแนะแนวหรือแนะนำ หรือการให้ความรู้ในลักษณะอื่น เช่นการพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาอาชีพ หรือการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตที่มีความสุขหรือจิตวิทยาวัยรุ่น เป็นต้น

4.4 ขยายลงมาสู่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชน และขยายการให้ความรู้เชิงป้องกันกับครอบครัวและเด็ก เยาวชนในชุมชนที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ซึ่งอาจจะไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา หรือการอบรมผู้นำชุมชน หรือการขอความร่วมมือให้ส่งเด็กที่มีสภาวะเสี่ยงพร้อมครอบครัวมาเข้าโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินกิจกรรมเชิงรุก อยู่สองลักษณะ ได้แก่ 1) กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม และ 2) กิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งได้แก่ “โครงการวัยรุ่นติดปีก”

ซึ่งเป็นโครงการการทำงานเชิงบูรณาแบบมีส่วนร่วม ที่มุ่งป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าสู่การกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

โดยจะเห็นได้ว่าโครงการวัยรุ่นติดปีก เป็นโครงการที่มีรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการตามแนวคิดดังกล่าว โดยประโยชน์ท้ายสุดจะเกิดกับทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน เด็กนักเรียนและสังคม ทั้งนี้จุดเด่นของโครงการวัยรุ่นติดปีก จะประกอบไปด้วย (1) ด้านประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อเด็ก (2) ด้านประสิทธิภาพการทำงานเชิงบูรณาแบบมีส่วนร่วม (3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ และ (4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็ก ซึ่งข้อควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะโครงการวัยรุ่นติดปีก (1) ด้านนโยบาย (2) ด้านกลุ่มเป้าหมาย (3) ด้านการประเมินผล (4) ด้านรูปแบบและกระบวนการ (5) ด้านงบประมาณ

ในขณะที่แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุก “วัยรุ่นติดปีก” จะพบว่ามีแนวทางพัฒนาดังนี้

(1) สร้างแรงบันดาลใจจากตัวแบบความดีที่หลากหลาย (2) พัฒนาเด็กรอบด้าน (3) การใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (4) สำรวจปัญหาที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ (5) การสร้างความตระหนักรู้ถึงผลของการกระทำผิด (6) ครอบครัวสัมพันธ์เชิงรุก (7) กิจกรรมภายในพื้นที่ศาล (8) ขยายเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก (9) เพิ่มเวลา ลดบรรยาย เน้นการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จากผลการศึกษามีแนวทางตามแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

จากรูปที่ 3 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงสำหรับพันธมิตรและเครือข่ายเชิงรุก ขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมกันในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะจัดทำขึ้น ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ รวมถึงการสร้างกิจกรรมให้ความรู้กับสถาบันครอบครัวในเชิงรุก โดยอาจขอความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเด็กและผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนที่หรือที่ศาลจัดขึ้น

นอกจากนี้ศาลเยาวชนและครอบครัว ควรมุ่งขยายเครือข่ายเข้าไปในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับมัธยม ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อไปจัดกิจกรรมเชิงรุกให้กับโรงเรียน หรือไปให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือการกระทำความผิดในรูปแบบของการแนะแนวหรือแนะนำ หรือการให้ความรู้ในลักษณะอื่น เช่น การพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาอาชีพ หรือการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตที่มีความสุข หรือจิตวิทยาวัยรุ่น เป็นต้น

และท้ายสุดคือการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชน และขยายการให้ความรู้เชิงป้องกันกับครอบครัวและเด็ก เยาวชนในชุมชนที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ซึ่งอาจจะไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา หรือการอบรมผู้นำชุมชน หรือการขอความร่วมมือให้ส่งเด็กที่มีสภาวะเสี่ยงพร้อมครอบครัวมาเข้าโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้น

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอรอุมา วชิรประดิษฐพร (2555) ที่ได้สรุปสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยพบว่าสาเหตุการทำกระผิดที่เกิดจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ ครอบครัว ที่อยู่อาศัย บุคคลรอบข้าง สถานบันเทิง สภาพเศรษฐกิจ และการขาดแคลนการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นหรือบังเกิดความวุ่นวายในสังคม เป็นต้น โดยพบว่าปัจจัยด้านชุมชน บรรยากาศการเติบโตท่ามกลาง

ความยากจน มีความสัมพันธ์ต่อการมีพฤติกรรมรุนแรง และการเติบโตในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเพิ่มโอกาสให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ความไร้ระเบียบของชุมชน การไม่ผูกผันกับเพื่อนบ้าน การมีเพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด และมีความสะดวกในการได้ยาเสพติดมาใช้ มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดที่รุนแรง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัณหกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธิราภรณ์ (2561) ที่พบว่าการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ชุมชนรอบวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร พบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า โครงการดังกล่าวสามารถหันเหความสนใจของเด็กและเยาวชนมิให้ไปมั่วสุมทำสิ่งผิดได้จริง สอดคล้องกับการสร้างวัฒนธรรมที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับในทางที่ถูกที่ควร ทั้งเป็นการคบหาสมาคมกับเพื่อนผู้ที่ร่วมกันทำความดี นับเป็นการสร้างพันธะในการเข้ารวมกิจกรรมให้แน่ขึ้นภายในจิตใจของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้แล้วกิจกรรมตามโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจนั้นสอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชาด้วย ที่รวมถึงผลการศึกษาของเพียงเพ็ญ เอื่อมลออ (2556) ที่พบว่า การป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดควรพิจารณาปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรม โดยการสอดแทรกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกับการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนได้ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิต หรือมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

สรุป

1. กิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกอยู่สองลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม และกิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งกิจกรรมเชิงรุกตามนโยบายของศาลยุติธรรมนั้น ได้รับงบประมาณจากส่วนกลาง ดำเนินการโดยสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด
มีคณะผู้พิพากษาสมทบเข้าไปมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน ในส่วนของกิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ โครงการวัยรุ่นติดปีก ซึ่งเป็นโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครริเริ่มขึ้นจากการสนับสนุนของท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลฯ ใช้งบประมาณจากกองทุนผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครดำเนินโครงการ

2. ในส่วนแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร เน้นที่การขยายพันธมิตรและเครือข่ายเชิงรุก เช่น ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ขยายกิจกรรมสู่สถาบันครอบครัว โดยให้ความรู้กับสถาบันครอบครัวในเชิงรุก ตลอดจนขยายเครือข่ายไปยังสถาบันการศึกษา เพื่อจัดกิจกรรมเชิงรุกให้กับโรงเรียน และสุดท้ายคือ การขยายกิจกรรมเชิงรุกสู่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชนและให้ความรู้เชิงป้องกันกับครอบครัวเด็กและเยาวชนในชุมชนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด

ข้อเสนอแนะ

1. เสนอแนะให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มอบหมายให้คณะผู้พิพากษาสมทบจัดกิจกรรมเชิงรุกเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์กับเด็ก เยาวชนและสังคม

2. เสนอแนะให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ๆ ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงรุกที่มีประสิทธิผล และเผยแพร่แลกเปลี่ยนกันเพื่อเป็นองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

Cohen, & Uphoff. (1981). *Effective behavior in organization social participation of farm families in New York State.* New York: Cornell University.

เพียงเพ็ญ เอื่อมลออ. (2556). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ 2553* (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (2555). *รวมย่องานวิจัยสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ ปี พ.ศ. 2550-2555.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.

สัณหกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธิราภรณ์. (2561). การศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนผ่านสื่อบันเทิงไทย: กรณีศึกษาละครชุดฮอร์โมน ฤดูกาลที่ 3. ใน *รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 8* (หน้า 963-973). วันที่ 31 มีนาคม - 1 เมษายน 2559. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม.

อรอุมา วชิรประดิษฐพร. (2555). *สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2560). *รูปแบบการบริหารจัดการองค์การด้านเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในศาลเยาวชนและครอบครัว* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.